
PSIXOLOGLARNING IJOBIY FAOLLIGI VA UNING AHAMIYATI

Shamshiyeva Zaynab Ergashevna

Angren shahar MMTBga qarashli

7-umumiy o‘rta ta’lim maktabi amalyotchi psixologi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada psixologlarning ijobiy faolligi, ularning kasbiy faoliyatdagi o‘rni hamda ta’lim muassasalarida psixologik xizmat samaradorligini oshirishdagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, psixologning shaxsiy fazilatlari va kasbiy kompetensiyasining muhim jihatlari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: psixolog, ijobiy faollik, kasbiy faoliyat, motivatsiya, psixologik xizmat, emotsional barqarorlik, kommunikatsiya, ta’lim

KIRISH

Psixologlarning ijobiy faolligi ularning kasbiy faoliyatidagi samaradorlikni belgilovchi muhim omillardan biridir. Ijobiy faollik psixologning ishga bo‘lgan munosabati, tashabbuskorligi va mas‘uliyat hissi bilan bevosita bog‘liqdir.

Maktab va ta’lim muassasalarida psixologlar o‘quvchilar, o‘qituvchilar va ota-onalar bilan ishlaydi. Shu sababli ularning ijobiy yondashuvi sog‘lom psixologik muhitni shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Psixologning ijobiy faolligi uning motivatsiyasi va kasbga bo‘lgan qiziqishi bilan bog‘liq. O‘z ishini sevgan mutaxassis muammoli vaziyatlarga samarali yechim topa oladi. Kasbiy faoliyatda psixologning empatiya, tinglash qobiliyati, sabr-toqat va stressga chidamlilik kabi fazilatlari muhim rol o‘ynaydi. Bu sifatlar o‘quvchilar bilan ishonchli munosabat o‘rnatishga yordam beradi.

Ijobiy faollik psixologik diagnostika va profilaktika ishlarida ham yaqqol namoyon bo‘ladi. Psixolog muammolarni erta aniqlab, ularni bartaraf etish bo‘yicha samarali chora-tadbirlar ko‘radi. Treninglar, individual suhbatlar va guruhviy mashg‘ulotlar psixologning faol ish jarayonini tashkil etadi. Bu faoliyat o‘quvchilarning emotsional holatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shuningdek, psixologning ijodkorligi va tashabbuskorligi uning kasbiy rivojlanishiga yordam beradi. Zamonaviy metodlardan foydalanish ish samaradorligini oshiradi.

Ota-onalar va pedagoglar bilan hamkorlik ham psixologning ijobiy faolligini kuchaytiradi. Birgalikdagi ishlar o‘quvchilar muammolarini kompleks hal qilish imkonini beradi. Psixologlarning ijobiy faolligi ta’lim muassasasida sog‘lom psixologik muhitni yaratish va o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Psixolog ega bo‘lishi kerak bo‘lgan asosiy,

asosiy kompetensiya sifatida qaraladigan psixologlarning kommunikativ kompetensiyasining xususiyatlariga urg'u beriladi. Umumiy ta'limning federal davlat ta'lim standartlari zamonaviy psixologning kasbiy vakolatlariga yuqori talablarni qo'yadi, bu ayniqsa ta'lim muassasalari uchun muhimdir. Standartda psixologning mehnat funksiyalari, ma'lumoti va ish tajribasiga qo'yiladigan talablar aniq ko'rsatilgan. Standart yuzaga keladigan psixologik muammolar va boshqa kasbiy masalalar bo'yicha talabalar, o'qituvchilar va ota-onalarga bevosita maslahat berish kabi sohalarni belgilaydi; zamonaviy psixologik tadqiqotlar sohasidagi o'quv ishlari; har xil turdagi psixologik yordam haqida ma'lumot. Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim jarayonining haqiqatlari qarama-qarshiliklar bilan tavsiflanadi. Asosiy qarama-qarshilik shundaki, amaliyotda psixologning faoliyati asosan turli hujjatlarni yuritish, rejalar va hisobotlarni yozish, protokollar, jurnallar va boshqalarni tuzish bilan bog'liq bo'lib, kamroq darajada psixologning bevosita o'zaro ta'sirini o'z ichiga oladi. va ishtirokchilar.o'quv jarayoni, ya'ni uning asosiy mehnat funksiyalarini bajarish. Zamonaviy ta'lim tizimi kompetensiyaga asoslangan yondashuvga asoslangan bo'lib, u ta'limda psixologning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, rivojlantirish va aniqlash vazifasini qo'ygan. O'rta maktabda psixologning kasbiy faoliyati o'quvchilarga, ularning maktab sharoitida rivojlanishi uchun psixologik-pedagogik sharoitlarni yaratishga, shuningdek, ijtimoiy-psixologik muammolarni hal qilishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Hozirgi kunda bo'lajak psixologlarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirish dolzarb masalalardan biridir. Bu haqda Respublikamiz ta'lim muassasalarida bo'lajak psixologning kommunikativ kompetentligi uning talabalar jamoasi, ota-onalar, hamkasblar u bilan muloqotga kirishishning samarali mexanizmlarini tadbiiq etishning me'yoriy asoslari yaratilgan. Psixologlarning kommunikativ kompetentligini shakllantirish murakkab muammolar qatorida o'ziga xos o'rin tutadi. Ayniqsa ta'limni modernizatsiyalash bilan bog'liq islohotlarning joriy bosqichida kasbiy psixologik faoliyatga moslashish muammosi yanada yaqqol namoyon bo'lmoqda. Bo'lajak psixologlarni amaliy, psixologik, metodik, tadqiqotchilik turlari bilan bir qatorda psixologning kommunikativ kompetentligini shakllantirish bilan boyib bormoqda. Kasbiy kompetentlik tashxisi kasbiy shakllanishning mohiyatli xarakteristikalariga diagnostik, kommunikativlik, boshqaruv va proektiv o'quvlar guruhlarini kiritish lozim.

Psixolog va tarbiyalanuvchilarning o'zaro munosabatining insonparvarlik aspektlari bugungi kunda I.Kantning har bir insonga o'z maqsadlariga erishish va o'zining boshqalar uchun bir vositaga aylanishiga yo'l qo'ymaslikni ifodalovchi qat'iy majburlamaslik formulasiga asoslanadi. Psixologik muloqotni tashkil etishda faqat psixologik maqsad va vazifalardan kelib chiqish mumkin emas, aslida aynan ular

faoliyatning asosida bo'lishi tabiiy. Muloqotning bunday holatida amal qilish xususiyati shunga olib keladiki, psixolog u bilan doim o'z fikri, ya'ni faqat «o'zinigina» talabini bayon qilish orqali muloqotga intiladi. Bolalar bilan muloqotda «o'zinigina» talabini bayon etish orqali emas, balki «bolalardan» fikr olish, ularning qiziqishlari, intilishlarini nazarda tutib, muloqot qurish muhim, shunda bola o'z qiziqish va o'z olami bilan psixologik maqsadlar radiusida bo'ladi.

Psixologning kommunikativ qobiliyatlari turli ilmiy va kasbiy tushunchalar orqali ifodalanadi. Jumladan, «psixologik mahorat», «malakaviy tavsif», «shaxs professiogrammasi», «kasbiy tayyorgarlik», «professional kompetentlik» kabi atamalar psixologning kasbiy faoliyatga tayyorgarlik darajasi va muloqot jarayonidagi imkoniyatlarini tavsiflashda qo'llaniladi. Ushbu tushunchalar bir hodisani ifodalasada, ularning har biri o'ziga xos mazmuniy jihatga ega bo'lib, turli ilmiy va amaliy kontekstlarda ishlatiladi.

Psixolog uchun muhim jihatlardan biri inson va muloqot jarayonining qadriyat sifatida anglanishidir. U o'z faoliyatida nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarga, balki insonparvarlik tamoyillariga ham tayanadi. Psixologning umumiy kommunikativ ko'nikmalari uning turli toifadagi insonlar — hamkasblar, ota-onalar, o'quvchilar va boshqa shaxslar bilan samarali muloqot o'rnatish qobiliyatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, psixologning kasbiy kommunikativ qadriyatlarni o'z professional idealiga singdirish darajasi ham muhim mezon hisoblanadi. Bu uning faoliyatida o'quvchiga yo'naltirilganlik, insonparvarlik yondashuvi hamda shaxs rivojlanishiga xizmat qilish kabi tamoyillar bilan bevosita bog'liqdir. Psixolog o'z ish jarayonida o'quvchi shaxsining o'zgarishi va rivojlanishiga mos ravishda o'z faoliyat uslublarini ham takomillashtirib boradi.

Kasbiy kommunikativ kompetentlik psixologning professional darajasini belgilovchi asosiy ko'rsatkichlardan biridir. U kundalik muloqotdan farqli ravishda maxsus bilim, tajriba va metodlarni talab qiladi. Bunga hamkorlikda ta'lim faoliyatini tashkil etish, bag'rikenglik bilan ishlash, ziddiyatli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish, jamoani demokratik boshqarishda ishtirok etish hamda ijtimoiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash kabi ko'nikmalar kiradi.

Psixologik bilim va ko'nikmalar tizimi bir nechta asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi: diagnostik, prognostik, loyihalash, konstruktiv, kommunikativ, tashkilotchilik va tahliliy faoliyatlar. Ushbu yo'nalishlar psixologning kasbiy faoliyatini samarali tashkil etishiga xizmat qiladi.

Pedagog va psixolog jamiyat oldida katta mas'uliyatga ega bo'lgan mutaxassislar hisoblanadi. Ular o'z kasbiy tayyorgarligini doimiy ravishda takomillashtirib borishi, zamonaviy ta'lim metodlarini egallashi hamda kompetensiyaga asoslangan yondashuvni faoliyatida qo'llashi zarur. Bugungi kunda faqat nazariy bilim yetarli

emas, balki uni amaliyotda to‘g‘ri qo‘llash, innovatsion usullarni o‘zlashtirish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ta‘lim-tarbiya jarayoni inson kamoloti va jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biridir. Shu sababli kompetent, yuqori malakali va kommunikativ jihatdan yetuk pedagog hamda psixologlarni tayyorlash dolzarb vazifa hisoblanadi. Pedagogik faoliyat nafaqat bilim berish, balki shaxsni shakllantirish jarayoni ekanligi bilan ham jamiyat hayotida muhim o‘rin tutadi. Shu bois har bir mutaxassis o‘z kasbiy mahoratini doimiy rivojlantirib borishi va ta‘lim sifatini oshirishga xizmat qilishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Rustamov A. “So‘z haqida so‘z”. -T: 1992.
2. Slastenin V.A. Общaya psixologika. -M.– 2002.
3. Bolotov V.A., Serikov V.V. Kompetentnostnaya model: Ot idey k obrazovatelnoy programmoy. Psixologika. 2003. № 3.
4. Bondorevskaya Ye.V., Kulnevich S.V. Psixologika. 2004. № 10.
5. Blinov V.I. Prakticheskaya podgotovka budущix uchiteley: progmatika, prespektivy. Moskva. IOO. MONRF. 200
6. Кодирова, Д. М. (2022). КАТТА ВА КИЧИК ГУРУХЛАРДАГИ ЎҚУВЧИ ШАХСИГА ИНДИВИДУАЛ-ПСИХОЛОГИК ЁНДАШУВНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. *Oriental Art and Culture*, 3(4), 542-547.
7. Кодирова, Д. М. (2022). КАТТА ВА КИЧИК ГУРУХЛАРДАГИ ЎҚУВЧИ ШАХСИГА ИНДИВИДУАЛ-ПСИХОЛОГИК ЁНДАШУВНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. *Oriental Art and Culture*, 3(4), 542-547.